

Képzőművész oktatás és restaurátorképzés Temesváron

M-Kiss Hédy – M-Kiss András

A romániai felsőfokú művészképzés kezdete a 19. század második felére tehető, amikor létrehozták a tanügyi rendszert, a nyugat európai művészeti akadémiák mintájára.

Temesváron az intézményes képzőművészeti oktatás csak jóval később, 1933 őszén vette kezdetét, amikor politikai megfontolásból odaköltözött a Kolozsvári Szépművészeti Iskola és rövid ideig ott folytatta nevelő-oktató tevékenységét.

Egy kényszerű szünet után, 1965-ban életre hívták a Pedagógiai Intézetet, ahol több művészeti szakon, így a képzőművészetin is, tanárképzés folyt 1979-ig, amikor politikai megfontolásból, valamint a nemzeti tanügyi rendszer átszervezése miatt, megszüntették.

A komoly és elismert, a két világháború közötti időszak képzőművészeti hagyományaira épült intézményben a kor neves és ismert művészei találták meg helyüket, és generációkon keresztül éltették diákjaikban az alkotásra való elhivatottságot, a képzőművészetek tiszteletét, a tárgy és műtárgykultúra hagyományainak továbbvitelét.

Az oktatás megszüntetésével a helyi képzőművészeti tevékenységek nem szűntek meg, sőt a bizalom megvonása a hatalom részéről, új és új művészeti törekvéseket kezdeményezett. A tanítványok egy része, akik főleg a temesvári és a területi képzőművészeti líceumokból kerültek ki, tanáraikkal karöltve keresték az utat, az új irányzatokat a modern európai művészetek felé. Így válhatott meg, az 1960-as és '70-es években, a nemzetközileg is számon tartott temesvári avangard művészeti csoportosulások, amelyeknek szervezői, például a konstruktivizmus iránymutató művészei lettek (lásd „Grupul 111”, „Grupul Sigma”).

Ezért is volt kézenfekvő a nonkonformista hozzáállás az 1989-es fordulat után, a képzőművészeti oktatás újbóli megszervezésekor, ami 1990-ben meg is történt a Temesvári Nyugati Egyetem keretében, részben a nürnbergi Képzőművészeti Akadémia mintájára.

Ma a Képző és Iparművészeti Fakultás külön, egy restaurált épületgyűttesben, Temesvár belvárosában működik, az Oituz utca 4-es szám alatt. A főépületet az 1753-ban emelt kaszárnyából alakították át, amely hajdanán a Belvárosban a Bécsi Kapu közelében lévő lakatánya helyéül szolgált. A Képzőművészeti kar működése hármas célt követ: a képzőművészeti oktatás gyakorlását és fejlesztését, a vizuális művészetekre vonatkozó kutatótevékenység megszervezését valamint a művészeti pályák bemutatását a karrierorientáció függvényében, a változatos munkaügyi piaci lehetőségekhez igazodva.

1. kép.
Textiltárgy
dublírozása.

E célok elérése érdekében a bolognai rendszer oktatási stratégiáját alkalmazza: alapképzés (hat szemeszter), mesterképzés (négy szemeszter) és doktori képzés (hat szemeszter). Az oktatásból mindhárom szakosztály, a képzőművészeti, a díszítő valamint az iparművészeti, alaposan kiveszi a részét, a társadalmi-kulturális és gazdasági lehetőségeket is figyelembe véve.

A felújított épületekben a mai igényeknek megfelelő felszereltséggel rendelkező műhelyekben, stúdió termekben, gyakorló-alkotó termekben, tapasztalt és elismert tanári karral folyik az oktatás, ahol a diákság gyakorlatba ültetheti át a művészeti viták, az alapkutatás valamint az egyéni alkotás széles palettájának részeit. A hatalmas kiállító térrel, szakkönyvtárral rendelkező temesvári intézmény ma viszonyítási alapul szolgál úgy Románia nyugati térfelében, mint a DKMT Eurorégióban

A képzőművészeti kar keretében működik a konzervátorokat-restaurátorokat képző szak, amely elméleti és gyakorlati ismeretekkel látja el a hallgatókat a kerkövetelmény szellemében történő tárgymentés témakörében, a konzerválás és restaurálás területén. A tanítás a festett faképek, ikonok, textilművészeti tárgyak, kőtárgyak és régészeti leletek anyagi és művészeti megismerésére, ezek konzerválására, restaurálására szakosodott.

A szakot dr. Doina Mihăilescu egyetemi tanár vezeti, két asszisztense, Silvia Trion és Filip Petcu segítségével. Vendégtanárok dr. M-Kiss Hédy és dr. M-Kiss András.

2. kép. Ikonosztáz restaurálása.

3. kép. Ikon mikroszkópos elemzése.

4. kép. Vásznonkép festett rétegének rögzítése.

A tananyag sokszínűsége szavatolja a restaurátorok alapos felkészítését, a tárgykultúrához és a műtárgyak hosszú távú megmentéséhez szükséges alapismeretek megszerzésének lehetőségét. A konzervátori-restaurátori szak éves szinten 8–12 hallgatóval működik.

A 2010–2011-es tanévben a következő tárgyakat adták elő a temesvári konzervátor és restaurátorképzés keretében: a rajz tanulmányozása, kromatológia, művészettörténet, a keresztény művészet ikonográfiája, restaurálás elmélet, a műtárgyak romlásának okai, kémiai alapfogalmak, fizikai alapfogalmak és a műtárgyak tanulmányozásának módszerei, muzeológia és a műtárgyak konzerválása. Ábrázolási technikák és szakgyakorlat, az ábrázolt kép ikonográfiája, adatok feldolgozásának módszerei a diplomadolgozat részére, restaurálási dokumentáció. Festészeti technikák és technológiák, festett faképek konzerválása és restaurálása, textilművészeti technikák és technológiák, textiltárgyak konzerválási és restaurálási módszerei, paleotechnikák (a restaurálásban), a kompozíció alaktani és strukturális elemzése, a díszítőelemek története, a szimbólumok története és elmélete, a restaurátori vállalkozás vezetése, a festészeti alapozások technológiája, a kromatikai integráció technikái, pszichopedagógiai felkészítő, krocki technikák, idegennyelv, sport.

A restaurálásra szánt anyagok főleg a liturgikus tárgyak köréből kerülnek ki, amelyeket terepkutatások és a nyári gyakorlatok idején gyűjtenek be a hallgatók tanári felügyelet mellett. Nagy segítséget nyújt ebben a Temesvári Ortodox Püspökség nyitottsága a tárgymentes és restaurálás iránt. A festett faképek, ikonok mellett gyakorta értékes régi textiltárgyakra is bukkannak a hallgatók, amelyeket úgyszintén begyűjtenek. A restaurátori munkákat a diákok minden esetben a restaurátor szakértő tanárok felügyelete mellett végzik. Jellemző a csapatmunka.

A restaurátori-konzerválási munkán kívül a restaurátori szakon a művészeti alkotás is figyelemre méltó. Ennek keretében a hallgatók rész vagy egész tárgy másolatokat, díszítőelemeket készítenek régi, jellegzetes tárgyról, valamint új műtárgyakat is alkotnak (ikonokat, empriméket, kisebb textiltárgyakat, különböző stílusjegyeket vagy szimbólumokat alkalmazva). Megannyi alkalom ez arra, hogy a hajdani készítési technikákat magukévá tegyék. A műtárgyról szóló adatokat, megszerzett ismereteket és tapasztalatokat a hallgatók a diplomamunka keretében véglegesítik egyénileg vagy csoportosan.

Időszakosan, félévenként vagy évvégeken, a műhelyek átrendeződnek kiállítási termékké, ahol bemutatásra kerülnek a restaurált és konzervált tárgyak. Ezen túl az egyetem padlásterében tágas kiállítóterem található, itt a szakok mutatkoznak be minden tanév végén. Ilyenkor a restaurátor hallgatók a tárgyak mellett kisfilmeket, vetített képes fotódokumentációkat is bemutatnak a tárgyak felfedezéséről, konzerválási állapotáról, a megmentésükre alkalmazott technikákról, anyagokról és az elért eredményekről.

A tárgyrestaurálás és a konzerválás társadalmi megbecsülését illetően, az évek során az a vélemény látszik körvonalazódni, hogy elméletileg mindenki egyetért a tárgymentes e módjának szükségességével, ennek ellenére az igény a restaurátori és konzervátori szakma igénybevételére, hasznosítására folyamatosan csökken, ami az erre a szakra jelentkező hallgatók számában is tetten érhető.

5. kép. Textiltárgy lebontása a vakkeretről.

Az új tanügy-minisztériumi átrendezési intézkedések pedig még inkább lehetetlenné teszik a felsőoktatásban dolgozók helyzetét, általában, és a különböző szakok gyakorlásában tevékenykedőket, különösképpen. Talán az Európa felé való nyitás lesz a jövőben a megoldás, ugyanis az együttműködés és a régiókban való gondolkodás új lehetőségeket, más típusú megbecsülést hozhat a restaurátorok részére is.

6. kép. Mintavétel textiltárgyról.

Dr. M-Kiss Hédy
Képzőművész és restaurátor szakértő
Temesvári Bánát Múzeum
Tel.: +40-720-311-758
E-mail: andraskiss2000@yahoo.co.uk

Dr. M-Kiss András
Biológus, tudományos főkutató
Temesvári Bánát Múzeum
Természettudományi Szakosztály
Tel.: +40-723-610-636
E-mail: andraskiss2000@yahoo.co.uk